

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

พระพุทธศาสนากับสังคมไทย มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ พระพุทธศาสนาในสังคมไทยไม่เพียงแต่เป็นศาสนาหนึ่ง แต่ยังเป็นจิตวิญญาณของประชาชนอีกด้วย คนไทยเคารพและศรัทธาในคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยยึดเป็นหลักในการดำรงชีวิต พระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาในทางรูปธรรม มีพันธกิจในการสั่งสอนประชาชน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนทั่วไป พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ต้องดำเนินตามแนวทางของพระธรรมวินัย แต่เมื่อใดก็ตามที่เกิดเหตุการณ์ที่พระสงฆ์ประพฤติผิดไปจากพระธรรมวินัยถึงขนาดที่ฝ่ายพุทธจักรไม่สามารถจัดการปกครองกันเองแก้ไขปัญหาภายในได้ แล้ว อาณาจักรจะเข้าไปมีบทบาทในการจัดการชำระพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์ และทำให้เกิดความเรียบร้อยขึ้นในแผ่นดิน

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การกระทำผิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ ไม่ได้มีความแตกต่างกันไปเลย การกระทำผิดนั้นมักจะเป็นเรื่องคล้ายๆกัน เช่น การกระทำผิดเมถุนธรรมเสพสุรา เล่นการพนัน ซึ่งความผิดทั้งสามเรื่องนี้ถูกยกมากล่าวถึงบ่อยที่สุด และเป็นที่น่าสังเกตว่าการกระทำผิดที่ถูกกระทำขึ้นบ่อยนั้น เป็นการประพฤติในศีล 5 อันเป็นศีลขั้นพื้นฐานที่แม้แต่ฆราวาสทั่วไปก็ควรที่ต้องประพฤติปฏิบัติให้ได้ แต่พระสงฆ์ผู้ทรงศีลมากถึง 227 ข้อไม่สามารถปฏิบัติได้เสียเอง ซึ่งไม่เพียงแต่ความผิดเหล่านี้ถูกบัญญัติให้มีความผิดทางธรรม อันได้แก่ การประพฤติผิดขั้นปาราชิก ซึ่งเรียกว่า ต้องอาบัติปาราชิกถึงขั้นต้องสึกแล้วเท่านั้น ในทางอาณาจักรยังได้บัญญัติให้เป็นความผิดทางอาญา ซึ่งในบางฐานความผิดกำหนดโทษที่รุนแรงและเฉียบขาดไว้เพื่อการทำให้เกรงกลัวและไม่ให้เอาเป็นเยี่ยงอย่าง

นอกจากการทำความผิดเหล่านี้แล้ว ยังมีการกระทำอื่นๆ ที่ได้บัญญัติไว้เป็นความผิด ซึ่งเมื่อได้นำมาพิจารณาแล้ว จะพบว่ามีความน่าสนใจซ่อนอยู่ในบทบัญญัติอีก เช่น การกระทำอวดอุตริมนุสสรธรรม การยุแหยงให้คณะสงฆ์เกิดความแตกแยก ซึ่งเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อส่วนรวมแทบทั้งสิ้น ซึ่งการกำหนดให้มีความรับผิดชอบทางอาญาดังนั้น ก็เพราะเหตุว่าการทำความผิดนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อความมั่นคงส่วนรวม รวมถึงในบางยุคบางสมัย

มีการเผยแพร่เข้ามาของลัทธิศาสนาอื่น ทำให้ผู้ปกครองต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับ พระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นหลักยึดเหนี่ยวของคนทั้งชาติไว้ด้วยกัน

หลังจากมีพระราชบัญญัติของคณะสงฆ์ออกมาเพื่อเป็นการให้พระสงฆ์ปกครอง กันเองแล้วนั้น การปกครองภายในของคณะสงฆ์ก็เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ด้วยกันเองโดยตรง แต่ อาณาจักรยังมีหน้าที่ควบคุมพระสงฆ์ ในกรณีที่กระทำผิดใดๆอันเป็นการกระทบต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงการบังคับคดีทางอาญา เพื่อให้เกิดความแน่นอนและเป็นมาตรฐานเดียวกันของการลงโทษ

แต่ในปัจจุบันยังมีการละเมิดอาบัติหนักและเกิดอิทธิฤทธิ์ใหญ่ขึ้นในคณะสงฆ์เสมอๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนความไร้ประสิทธิภาพในการควบคุมและการลงโทษผู้กระทำผิดอยู่ไม่น้อย ซึ่งแม้ กฎหมายที่ออกใช้ในปัจจุบัน จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่องการปกครองคณะสงฆ์ กล่าวคือ มีรูปแบบการปกครอง มีการจัดวางอำนาจและหน้าที่ชัดเจนเป็นระบบมากขึ้นกว่าแต่ก่อน มีการมอบอำนาจให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมดูแลความประพฤติของพระสงฆ์ แต่หาก คณะสงฆ์ไม่เอาใจใส่ตรวจสอบกันเองแล้ว การที่จะระวังรักษาพระศาสนาให้คงอยู่สืบไปคงเป็นไปได้ อย่างลำบากแน่นอน

กล่าวโดยสรุปก็คือ ความผิดของพระสงฆ์ตามกฎหมายเก่านั้น สามารถแยกประเภท ของความผิดได้ดังนี้

(1) ความผิดที่มีผลทำให้พระพุทธศาสนาเศร้าหมอง อันเป็นการกระทบกระเทือนถึงความเลื่อมใส ศรัทธาของประชาชนโดยตรง

ความผิดประเภทนี้ ได้แก่ ความผิดลักทรัพย์ เสพเมถุน รักร่วมเพศ ซึ่งในกฎหมายเก่า ได้มีการบัญญัติแยกอย่างชัดเจนถึงความผิด โดยบัญญัติให้มีโทษที่ต้องรับ แต่ในปัจจุบันนั้น ความผิดดังกล่าวนี้ก็เป็นกรณีความผิดที่พบได้มาก ทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์และตามท้องถนน ซึ่ง กรณีหากผิดกฎหมายบ้านเมือง เช่น กรณีลักทรัพย์ เช่นนี้ก็ต้องรับโทษตามโทษของบ้านเมือง ตามที่กฎหมายกำหนด แต่หากเป็นความผิดที่ไม่ได้มีบัญญัติเป็นความผิดสำหรับประชาชนทั่วไป ได้แก่ การประพฤติเมถุนธรรม อันได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหรือผู้ชายด้วยความสมยอม นั้น ซึ่งไม่มีบทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญาไว้

(2) ความผิดที่ทำให้แผ่นดินเป็นจลาจล อันเป็นการกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของประเทศ

ความผิดประเภทนี้ ได้แก่ ความผิดอดอุตริมนุสธรรม อดอ้างตนเป็นผู้วิเศษ หรือ กรณีช่องสุ่มตั้งตัวเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น กรณียกกระบัตร์เมืองสระบุรี หรือ กบฏพระเจ้าฝาง เช่นนี้มีโทษเพราะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของบ้านเมือง

ซึ่งในปัจจุบัน ก็มีประเด็นศึกษาของกรณีวัดพระธรรมกาย และกรณีสันตือโคก ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องการบิดเบือนพระธรรมที่ต่างไปจากพระธรรมวินัย โดยการตีความพระธรรมวินัยไปในหลายแนวทาง แตกต่างจากพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมไทยหลายประการ และในกรณีสันตือโคกนั้น ได้มีมติมหาเถรสมาคมให้ขับออกจากมหาเถรสมาคมเมื่อ พ.ศ. 2532 และยังคงดำเนินคดีในศาลยุติธรรม ไม่ให้แต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ใน พ.ศ.2538 แต่ในกรณีวัดพระธรรมกาย แม้จะมีข่าวในทางการตีความพระธรรมวินัยไปเชิงพุทธพาณิชย์ อ้างถึงเรื่องเทวดานุสสติ แต่ยังคงมีสภาพเป็นวัดที่ถูกต้องและมีพระสงฆ์ ไม่ได้ถูกดำเนินการเช่นสันตือโคก

(3) ความผิดอันเกี่ยวกับการปกครองสงฆ์ อันมีผลทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่สงฆ์

มีปรากฏในทั้งกฎพระสงฆ์เรื่องการให้รับฟังพระสังฆราชาองค์เดียวกัน และที่จะเห็นได้ชัดเจนก็คือ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้ง 3 ฉบับ ซึ่งมีกรณีศึกษาสันตือโคก โดยสันตือโคกนั้น เมื่อไม่ปฏิบัติตามคำสอนที่แท้จริง และการปกครองตามพุทธบัญญัติ จนทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่สงฆ์ มหาเถรสมาคมจึงมีมติออกคำสั่งให้พระโพธิรักษ์ผู้นำสันตือโคกสละสมณเพศ และไม่ให้แต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์อีก แต่พระโพธิรักษ์และสาวกก็ได้ฝ่าฝืนคำสั่งมหาเถรสมาคม จนมีการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรม เมื่อ พ.ศ.2532 และศาลมีคำสั่งลงโทษตามข้อกล่าวหาเมื่อ พ.ศ. 2538 แต่ในกรณีวัดพระธรรมกาย ยังคงมีสภาพวัดและมีพระสงฆ์ที่ถูกต้อง จึงไม่มีผลเป็นการทำให้พระสงฆ์แตกแยก

เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า ในปัจจุบันความผิดของพระสงฆ์ในกฎหมายอาญานั้น แทบทั้งหมดเป็นการกระทำผิดที่กฎหมายบ้านเมืองเข้าไปควบคุม กำหนดความผิดและโทษไว้ เช่น การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ช่องสุ่มผู้คน กล่าวคือ มีความผิดทางอาญาและมีโทษกำหนดไว้ แต่ในบางฐานความผิดที่สำคัญ เช่น การเสพเมถุนกับหญิง หรือ การเป็นพระกระเทย ไม่ได้มีบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด ทั้งที่จริงแล้ว พฤติกรรมอันไม่เหมาะสมไม่ควรดั่งกล่าวนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการกระทำที่ผิดไปจากหลักพระธรรมวินัย อันทำให้ขาดจากความเป็นพระสงฆ์เพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นการกระเทือนถึงความน่าเลื่อมใสทั้งหมู่พระสงฆ์ ซึ่งหากไม่มีการบัญญัติเป็นกฎหมายอย่างชัดเจนไว้ ความเลื่อมใสพระพุทธศาสนาก็จะเกิดขึ้นต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

พระพุทธศาสนาและพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก ความเสื่อมโทรมในพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากการประพฤติปฏิบัติตนของพระสงฆ์เป็นสาเหตุสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการที่มีมลทินชื้ออยู่ในพระพุทธศาสนา การที่พระสงฆ์ประพฤติผิดไปจากพระธรรมวินัยถึงขนาดที่ฝ่ายอาณาจักรต้องเข้าไปจัดการ เช่น การประพฤติผิดเมถุนปาราชิก หรือการประพฤติตัวเป็นโจรในพระพุทธศาสนา โดยอาศัยร่มกาสาวพัสตร์เป็นเครื่องมือ นั่น เป็นการลดทอนศรัทธาและความเชื่อฟังในคำสอนของพระพุทธศาสนาลงไป เพราะสังคมมีมาตรฐานทางจริยธรรมและมีความคาดหวังว่า พระสงฆ์จะต้องเป็นแม่พิมพ์ทางจริยธรรมและศีลธรรมแก่สังคม หากพระสงฆ์ประพฤติผิดไปจากหลักจากธรรมที่ตั้งงามแล้ว ก็จะไม่สามารถสั่งสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

จากหลักฐานข้อมูลในอดีตนั้น กำหนดให้ประชาชนทั่วไป มีหน้าที่ในการช่วยจรรโลงพระศาสนา ช่วยสอดส่องดูแลและความประพฤติของพระสงฆ์ แต่ในปัจจุบันไม่ได้มีบทบาทปฏิบัติเช่นในอดีตก่อน การควบคุมดูแลพระสงฆ์เป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์โดยตรง อีกทั้งอาณาจักรไม่ได้เข้าไปก้าวล่วงถึงขนาดที่สามารถจะจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง การกระทำผิดต่างๆยังเกิดขึ้นอยู่เสมอๆ สาเหตุก็เนื่องมาจาก ไม่มีบทบาทปฏิบัติที่ลงโทษอย่างเข้มงวดและรุนแรงเพียงพอที่จะให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำผิดนั้น

ดังนั้น จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง ไม่ที่จะเป็นการบัญญัติฐานความผิดให้ครอบคลุมการกระทำผิดที่เกิดขึ้น การกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงและการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายที่จริงจัง การกำหนดให้ประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการสอดส่องผู้กระทำผิด เช่น การให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส หรือการกำหนดความผิดในกรณีที่อยู่ถึงการเกิดขึ้นของการกระทำผิดนั้น แล้วปล่อยปละละเลย โดยเห็นว่า “ชั่วช่างชี ดีช่างสงฆ์” ไม่แจ้งต่อผู้มีอำนาจจัดการ หรือแม้แต่การบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาที่ชัดเจนในประมวลกฎหมายอาญา เฉกเช่นที่ประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาได้กระทำแล้ว¹ เพราะไม่เช่นนั้น

¹ กฎหมายอาญา สปป ลาว มาตรา 130 ได้วางหลักไว้ว่า “ภิกษุสามเณรผู้ใดหากได้เสพสมกับผู้หญิง หรือ ผู้ชาย จะถูกลงโทษตัดอวัยวะ แต่หกเดือน ถึง สามปี และจะถูกปรับใหม่แต่ 500000 กีบ ถึง 3000000 กีบ

พระพุทธศาสนาคงจะถูกทำลายให้เสื่อมถอยลง และคุณธรรมความดีก็จะห่างหายไปจากสังคมไทยอีกด้วย

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายในปัจจุบันนั้น มีการบัญญัติเพื่อแก้ไขการกระทำดังกล่าวไว้ในสองแนวทาง กล่าวคือ บัญญัติไปในทางป้องกัน และในทางปราบปราม

แนวทางในการป้องกันนั้น ได้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ออกมาเพื่อเป็นข้อบังคับที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติของพระสงฆ์ทั่วประเทศ แต่การกำหนดโทษนั้น ไม่มีความร้ายแรงเพียงพอให้ผู้ประพฤตินิดเกรงกลัว เช่น โทษของผู้ประพฤตินิดเมถุนกรรม คือให้เป็นอาบัติปาราชิก กล่าวคือ ให้สึก ไม่มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญา อันได้แก่ จับ ปรับ กักขัง จำคุก และประหารชีวิต ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวนี้ ไม่สามารถทำให้ผู้กระทำผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งการกระทำผิดดังกล่าวนี้ ในกฎหมายเก่าได้บัญญัติโทษไว้อย่างชัดเจน จึงควรที่จะมีมาตรการบัญญัติความผิดดังกล่าวนี้ให้มีโทษทางอาญา เพื่อเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดหรือคิดจะกระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย

มาตรการที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การคัดกรองผู้ที่เข้าสู่พระศาสนาควรมีระบบตรวจสอบให้ชัดเจน ซึ่งในหมู่สงฆ์เอง ก็ควรมีการตรวจสอบผู้ที่บวช เพื่อคัดกรอง โดยมีมาตรการที่ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ และในทางอาณาจักรเองก็ควรมีมาตรการในการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดก้าวเข้าสู่พระพุทธศาสนา โดยควรกำหนดให้มีโทษทางอาญา หากปกปิดความผิดเพื่อเข้าพระพุทธศาสนาหรือต้องการใช้พระพุทธศาสนาอย่างไม่บริสุทธิ์

ส่วนแนวทางในการปราบปรามนั้น นอกจากรัฐจะใช้มาตรการในการออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับตัวพระสงฆ์เองแล้ว รัฐยังควรบัญญัติกฎหมายที่ใช้บังคับกับประชาชนทั่วไปด้วย เพราะฝ่ายประชาชนเองก็ควรมีหน้าที่ในการสอดส่องดูแลผู้กระทำผิด โดยบัญญัติเป็นความผิดหากไม่ทำหน้าที่นี้เช่นในกฎหมายเก่า และยิ่งไปกว่านั้น ควรจะมีการบัญญัติลงโทษผู้รู้เห็นเป็นใจกับพระสงฆ์หรือชักชวนหลอกล่อให้กระทำความผิดนั้นๆด้วย

นอกจากนี้ยังควรมีการจัดตั้งศาลพิเศษ เพื่อพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของพระสงฆ์โดยเฉพาะ ให้แยกออกจากศาลยุติธรรม เพราะการกระทำความผิดของพระสงฆ์นี้ ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการตีความพระธรรมวินัยโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และยังเป็นการให้ความสำคัญกับการกระทำความผิดนั้นๆด้วย

ผู้หญิง หรือ ผู้ชายที่ได้สมัครใจเสพสมกับภิกษุ หรือ สามเณร จะถูกลงโทษในสถานเดียวกัน”

กล่าวโดยสรุปก็คือ พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน มีความสำคัญ ทั้งในด้านต่างๆมากมายตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และพระสงฆ์ผู้สืบทอดพระศาสนาควรได้รับการ ปฏิบัติเหนือไปกว่าบุคคลธรรมดา ซึ่งเมื่อเป็นผู้มีสถานะพิเศษแล้ว ก็ควรต้องมีความรับผิดชอบที่มาก ยิ่งขึ้นไปเพราะสถานะนั้นด้วย ซึ่งในปัจจุบันนั้น การกระทำความผิดของพระสงฆ์จะได้รับการสนใจ ก็ต่อเมื่อเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ แล้วก็ให้ทำการสึกออกจากพระพุทธศาสนาไป แต่ใน กฎหมายเก่า ได้มีการบัญญัติโทษทางอาญาไว้สำหรับความผิดนั้นๆด้วย ดังนั้น จึงควรมีการ บัญญัติความผิดของพระสงฆ์ให้มีความผิดในทางอาญา มีโทษที่ต้องรับเป็นโทษทางอาญา และมีการ กำหนดหน้าที่ของประชาชนทั่วไปให้มีหน้าที่ช่วยกันสอดส่องดูแลรักษาพระพุทธศาสนา อันจะ เป็นผลทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป